

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.007.04.2019

02239719

Pani
Lilla Tarasiewicz
Dyrektor Szkoły Podstawowej w Narewce
ul. Nowa 4, 17-220 Narewka

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/004 - Realizacja Programu Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej (OSE)

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa w Narewce, ul. Nowa 4, 17-220 Narewka (dalej: „Szkoła”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lilla Tarasiewicz, dyrektor Szkoły od 1 września 2018 r.; W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełniła poprzednio Maria Lewsza, od 1 września 2005 r. do 31 sierpnia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykorzystanie przez Szkołę Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia kontroli, tj. 12 czerwca 2019 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Mariusz Lenkiewicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/66/2019 z 21 maja 2019 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystywanie przez Szkołę programu Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej³.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Ocenę tą uzasadnia przede wszystkim:

- dostosowanie infrastruktury teleinformatycznej Szkoły dla potrzeb sprawnego działania OSE;
- prawidłowe wykorzystywanie urządzeń dostępowych i elementów infrastruktury sieciowej otrzymanych od Operatora OSE oraz zapewnienie ich sprawnego działania, co umożliwiło korzystanie z usług OSE na wszystkich komputerach dostępnych w Szkole;
- odpowiednie zabezpieczenie uczniów przed dostępem do treści, które mogłyby stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, przy wykorzystaniu do tego celu zamówionego przez Szkołę bezpłatnego pakietu usług „Bezpieczeństwo OSE PLUS”;
- umożliwienie nauczycielom dokształcania z zakresu wykorzystania aplikacji internetowych w nauczaniu oraz bezpiecznego korzystania z Internetu;
- wykorzystywanie w procesie dydaktycznym – przez wszystkich 32 nauczycieli zatrudnionych w Szkole – cyfrowych materiałów edukacyjnych dostępnych w Internecie, lecz tylko przez jednego z materiałów dostępnych na platformie OSE⁴.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Korzystanie przez szkoły z Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej

Opis stanu faktycznego

1. Według stanu na 30 września 2018 r. w Szkole zorganizowano czternaście oddziałów, w których uczyło się 247 uczniów. Zajęcia w roku szkolnym 2018/2019 prowadziło 32 nauczycieli, w tym jeden⁵, któremu powierzono obowiązki nadzorowania szkolnych systemów informatycznych i aktualizacji ich zabezpieczeń. Funkcję Inspektora Ochrony Danych powierzono podmiotowi zewnętrznemu prowadzącemu działalność gospodarczą⁶. (akta kontroli str. 3-10, 113)

Do 2016 roku w Szkole, celem udostępnienia Internetu w procesie dydaktycznym, wykorzystywano cyfrową linię abonencką DSL o gwarantowanej szybkości łącza do 10 Mb/s. W 2016 roku Szkoła została zakwalifikowana⁷ do udziału w programie pilotażowym OSE. W rezultacie:

- a) 17 lutego 2016 r. podpisano z Naukową i Akademicką Siecią Komputerową – Państwowym Instytutem Badawczym z siedzibą w Warszawie⁸ list intencyjny w sprawie budowy pilotażowego przyłącza do sieci światłowodowej;
- b) 16 marca 2016 r. podpisano umowę z NASK, której przedmiotem było przyłączenie Szkoły do sieci internetowej z wykorzystaniem infrastruktury optycznej, umożliwiające Szkole uzyskanie dostępu do szerokopasmowego Internetu. (akta kontroli str. 11-12, 15-18, 119)

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Program ogólnopolski, dzięki któremu Szkoła uzyskała dostęp do szerokopasmowego Internetu, dalej: „OSE”.

⁴ Na podstawie danych z marca 2019 roku – okres wytypowany dla celów kontroli NIK.

⁵ Nauczyciel informatyki, pełniący również funkcję wicedyrektor Szkoły.

⁶ Zgodnie z zarządzeniem nr 17/2017/2018 Dyrektor Szkoły z dnia 25 maja 2018 r.

⁷ Po przeprowadzeniu konsultacji pomiędzy Urzędem Gminy w Narewce, Urzędem Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku oraz Naukową i Akademicką Siecią Komputerową – Państwowym Instytutem Badawczym.

⁸ Dalej: „NASK” lub „Operator OSE”.

Po wykonaniu budowy niezbędnej infrastruktury sieciowej⁹, 29 września 2016 r. Szkole przekazane zostały przez Operatora OSE cztery urządzenia pomocnicze (tzw. „punkty dostępowe”) wraz z zasilaczami. Program pilotażowy wdrożenia usługi OSE trwał do 30 czerwca 2018 r. (akta kontroli str. 19-25)

Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły „(...) uczestnictwo w programie pilotażowym wdrożenia usługi OSE było dla Szkoły bardzo korzystne. Prędkość Internetu udostępnionego w ramach tego programu była znacząco wyższa niż w przypadku wcześniej wykorzystywanej cyfrowej linii abonenckiej, co skutkowało przede wszystkim zwiększeniem zainteresowania nauczycieli cyfrowymi materiałami dydaktycznymi. Najbardziej widocznym i cennym udoskonaleniem była możliwość korzystania z Internetu przez dużą liczbę pedagogów w jednym czasie, co wcześniej było bardzo utrudnione”. (akta kontroli str. 117-118)

Po zakończeniu programu pilotażowego, Szkoła zawarła z NASK 3 lipca 2018 r. umowę na świadczenie usług OSE¹⁰, w której na wniosek Szkoły określono m.in., że usługi o symetrycznej przepustowości 100 Mb/s będą świadczone nieodpłatnie, na czas nieokreślony. W związku z § 2 ust. 1 lit. b tej umowy w ramach usługi OSE Szkoła uzyskała dostęp do nieodpłatnych usług bezpieczeństwa teleinformatycznego, obejmujących ochronę przed szkodliwym oprogramowaniem oraz monitorowanie zagrożeń i bezpieczeństwa sieciowego.

(akta kontroli str. 15-18, 46-69)

2. Usługę OSE uruchomiono w Szkole 3 lipca 2018 r. Do 23 sierpnia 2018 r. była ona świadczona m.in. z wykorzystaniem sprzętu sieciowego przekazanego Szkole w ramach programu pilotażowego. W dniu 24 sierpnia 2018 r. przedstawiciel Operatora OSE, przy udziale Dyrektora Szkoły, dokonał wymiany sprzętu. Oględziny wykazały, że stosownie do warunków technicznych określonych w koncepcji podłączenia szkoły do OSE i zamówienia określonego w umowie o udostępnienie publicznych usług OSE, przedstawiciele NASK dostarczyli do Szkoły, zainstalowali i uruchomili urządzenia wspomagające, w tym: urządzenie CPE wraz z szafą NASK, urządzenie AP Wi-Fi (punkt dostępowy) i światłowodową kartę sieciową. Oprócz sprzętu sieciowego przekazanego Szkole przez NASK, do usługi OSE wykorzystywano istniejącą infrastrukturę sieciową Szkoły (sieć wewnętrzzszkolną, trzy przełączniki sieciowe i siedem punktów dostępowych¹¹).

(akta kontroli str. 46-69, 70-72, 123-129)

3. Po podłączeniu Szkoły do OSE nie było konieczne przeprowadzenie prac adaptacyjnych w zakresie istniejącej infrastruktury sieciowej oraz nie było potrzeby doposażenia Szkoły w sprzęt komputerowy. Na dzień 1 czerwca 2019 r. w Szkole dostępnych było 40 komputerów, w tym 21 laptopów¹², które miały możliwość stałego lub zdalnego podłączenia do OSE¹³.

(akta kontroli str. 114, 119-120, 123-129)

⁹ Budowa przyłącza telekomunikacyjnego do budynku Szkoły zakończyła się 30 marca 2016 r.

¹⁰ Umowa o świadczenie publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych w ogólnopolskiej sieci edukacyjnej nr 24970 z 3 lipca 2018 r.

¹¹ W salach lekcyjnych – trzy na parterze i cztery na pierwszym piętrze budynku Szkoły.

¹² Laptop był na wyposażeniu każdej sali dydaktycznej.

¹³ Ze stałego łącza (przez kabel internetowy) do OSE korzystało 19 komputerów (12 w sali komputerowej, cztery w bibliotece szkolnej i po jednym w sekretariacie Szkoły, pokoju dyrektora i wicedyrektora Szkoły), natomiast 21 laptopów dostępnych nauczycielom w procesie dydaktycznym łączyło się z siecią za pomocą Wi-Fi.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „(...) na dzień dzisiejszy posiadany w Szkole sprzęt komputerowy zapewnia wszystkim nauczycielom sprawne korzystanie i bezproblemowy dostęp do cyfrowych materiałów edukacyjnych w sieci za pośrednictwem OSE (...) w przyszłości oczywiście będziemy starać się ulepszać infrastrukturę komputerową i techniczną w Szkole”. (akta kontroli str. 117-118)

4. Po odbiorze wykonanych prac i uruchomieniu usług OSE, w sierpniu 2018 roku, Szkole przekazano (stosownie do postanowień § 6 ust. 11 umowy na świadczenie usług OSE), w formie elektronicznej, certyfikaty SSL¹⁴ dla urządzeń końcowych wraz z instruktażem ich instalacji. Brakowało natomiast dokumentów potwierdzających przeprowadzenie przez Operatora OSE testów prędkości łącza oraz sprawdzenia dostępności usług internetowych, m.in. poczty elektronicznej czy dziennika elektronicznego. (akta kontroli str. 46-69, 119, 121, 130-132)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: „(...) nie jest mi wiadome czy przy uruchamianiu OSE przedstawiciel NASK przeprowadzał testy prędkości łącza w naszej Szkole i czy sprawdzana była dostępność usług. Tym niemniej, sami przeprowadzaliśmy takie testy za pomocą dostępnych aplikacji internetowych i wyniki były każdorazowo zadowalające, a dostępność usług internetowych do tej pory nie budziła najmniejszych zastrzeżeń ze strony pracowników Szkoły”. (akta kontroli str. 117-118)

5. Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹⁵, w Szkole podjęto odpowiednie działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści internetowych, które mogłyby stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju. Składając zamówienie na przyłączenie Szkoły do OSE, podjęto decyzję o skorzystaniu z bezpłatnej usługi bezpiecznego dostępu do treści zamieszczanych w sieci Internet¹⁶. Oględziny ośmiu komputerów podłączonych do OSE wykazały, że przy połączeniu z Internetem wykorzystują one aktywny pakiet zabezpieczający dostarczony przez NASK. (akta kontroli str. 46-69, 123-129, 130-131)

6. W Szkole wyznaczono koordynatora OSE i technicznego reprezentanta Szkoły, którego zadaniem było informowanie pracowników Szkoły o usługach dostępnych w ramach OSE i współpraca z NASK, w tym zgłaszanie awarii sieci¹⁷. Koordynator OSE wyjaśniła, że: „(...) dostarczana przez sieć przepustowość jest wystarczająca dla sprawnego korzystania z sieci Internet również w przypadku równoczesnego korzystania przez wielu użytkowników. Od lipca 2018 roku nie mieliśmy żadnych problemów w tym zakresie”. (akta kontroli str. 46-69, 115)

Od lipca 2018 roku do maja 2019 roku Szkoła nie zgłaszała do Operatora OSE żadnych problemów i awarii, gdyż – jak wyjaśniła koordynator OSE – „(...) po uruchomieniu sieci OSE nie było żadnych usterek lub awarii, które sporadycznie zdarzały się podczas uczestniczenia Szkoły w programie pilotażowym”. (akta kontroli str. 115, 121)

Badanie przepustowości sieci wykonane od 25 maja do 7 czerwca 2019 r.¹⁸ wykazało, że prędkość wysyłania danych wahała się od 91 Mb/s do 98 Mb/s, natomiast prędkość odbierania danych – od 83 Mb/s do 89 Mb/s.

(akta kontroli str. 123-129)

¹⁴ Narzędzie zapewniającym ochronę witryn internetowych, a także zachowanie poufności przesyłanych danych.

¹⁵ Dz. U. z 2018 r., poz. 996.

¹⁶ Szkoła zamówiła u operatora OSE bezpłatną usługę „Bezpieczeństwo OSE PLUS” (zgodnie z treścią pkt 7 zamówienia na usługę OSE, stanowiącego załącznik nr 5 do umowy na świadczenie usługi OSE).

¹⁷ Zgodnie z załącznikiem nr 5 do umowy na świadczenie usług OSE, funkcje te przypisano wicedyrektor Szkoły i jednocześnie nauczycielowi informatyki.

¹⁸ Badanie przeprowadzono przez siedem dni na komputerach korzystających z połączenia kablowego z OSE (w sekretariacie dyrektor Szkoły i pokoju wicedyrektor Szkoły).

7. W Szkole umożliwiono korzystanie z OSE nauczycielom w procesie dydaktycznym oraz uczniom na zajęciach w sali komputerowej i bibliotece. Korzystanie przez kadrę pedagogiczną z sieci OSE – co potwierdziły oględziny NIK – możliwe było we wszystkich salach dydaktycznych poprzez odpowiednie rozlokowanie punktów dostępowych i wykorzystanie sieci Wi-Fi oraz wyposażenie tych sal w komputery mobilne. Ponadto w trakcie kontroli wybrani nauczyciele korzystający z usług OSE oświadczyli, że bezprzewodowe połączenie (Wi-Fi) jest bezproblemowe i nie sprawia żadnych problemów w trakcie korzystania z Internetu w procesie nauczania. (akta kontroli str. 116, 123-129)

W roku szkolnym 2018/2019 nie umożliwiono natomiast dostępu do sieci uczniom na ich prywatnych urządzeniach mobilnych, np. podczas przerw pomiędzy lekcjami. (akta kontroli str. 121, 123-129)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „(...) w programie pilotażowym daliśmy uczniom taką możliwość, ale zauważyliśmy, że uczniowie wykorzystują dostęp do Internetu do gier i korzystania z portali społecznościowych. Miało to swój negatywny wpływ na skupienie uczniów na lekcjach, dlatego też podjęliśmy decyzję, aby od roku szkolnego 2018/2019 Internet w Szkole wykorzystywany był głównie w procesie dydaktycznym do urozmaicenia zajęć”. Dodała, że: „(...) jeżeli uczeń ma chęć skorzystania z Internetu na przerwie, każdorazowo może to zrobić w bibliotece szkolnej, a jego kompetencje cyfrowe podnoszone są na zajęciach, kiedy często przy wykorzystaniu Internetu i tablic interaktywnych uczy się nowych rzeczy”. (akta kontroli str. 117-118)

8. Wszyscy nauczyciele zatrudnieni w Szkole wykorzystywali w procesie dydaktycznym szereg cyfrowych materiałów edukacyjnych dostępnych na stronach internetowych. Łącze OSE wykorzystywano: [1] w edukacji wczesnoszkolnej m.in. do pokazywania uczniom utworów muzycznych, gier i zabaw interaktywnych, edukacyjnych i prezentacji multimedialnych oraz [2] w klasach IV–VIII¹⁹ przy nauczaniu m.in. matematyki, j. polskiego, j. angielskiego, historii, chemii, biologii, wychowania do życia w rodzinie i religii – do przeprowadzania ćwiczeń interaktywnych i testów on-line, wyświetlania filmów edukacyjnych, słuchania muzyki, tłumaczenia tekstów z języka starocerkiewnego na polski, przybliżania informacji o regionie, obrazowania reakcji chemicznych itp. Z materiałów edukacyjnych zamieszczonych na stronie internetowej OSE²⁰ korzystał tylko jeden z 32 nauczycieli Szkoły (koordynator OSE)²¹. (akta kontroli str. 107-112, 123-129)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „(...) dzięki Internetowi zajęcia dla uczniów są coraz ciekawsze i lepiej przyswajane, a nauczyciel ma znacznie więcej możliwości zainteresowania swoich podopiecznych omawianym tematem, dlatego też w naszej Szkole bardzo często dostęp do usługi OSE jest wykorzystywany w procesie nauczania”. (akta kontroli str. 117-118)

9. Według stanu na 7 czerwca 2019 r., Szkoła korzystała, oprócz sieci OSE, z odpłatnej²² usługi dostępu do Internetu, o której mowa w pkt 1.1. wystąpienia pokontrolnego. (akta kontroli str. 119)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „(...) utrzymywanie w Szkole dodatkowego łącza DSL jest podyktowane przede wszystkim względami bezpieczeństwa”. Dodała, że: „W latach 2016–2018 kiedy w Szkole funkcjonował pilotażowy program szerokopasmowego internetu odnotowaliśmy kilka awarii, w najmniej odpowiednich

¹⁹ Np.: www.scholaris.pl, www.e-podreczniki.pl.

²⁰ www.ose.gov.pl.

²¹ Badania dokonano za okres od 1 do 31 marca 2019 r.

²² Wysokość opłaty wynosiła 109 zł miesięcznie.

momentach pracy Szkoły. Naprawa niektórych awarii pomimo natychmiastowego zgłoszenia trwała kilka dni. Alternatywą było wówczas łącze DSL, dzięki któremu byliśmy w stanie dokonać klasyfikacji uczniów, wydrukować świadectwa szkolne, jak również arkusze ocen. Oprócz tych kilkudniowych awarii mieliśmy mniejsze jednodniowe i kilkugodzinne, dlatego też nie mogliśmy sobie pozwolić na rezygnację z łącza DSL, gdyż znamy zapisy umowy na dostarczenie usługi OSE, w której czas usunięcia awarii od momentu zgłoszenia wynosi do 30 godzin roboczych. Czekając tyle dni na jej usunięcie Szkoła nie może normalnie funkcjonować. Te argumenty zdecydowały, że w momencie uruchamiania usługi OSE w lipcu 2018 roku nie zrezygnowaliśmy z dodatkowego płatnego łącza DSL."

(akta kontroli str. 117-118)

10. W latach 2016–2019 (do końca maja) wszyscy nauczyciele Szkoły uczestniczyli we własnym zakresie i w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli w przynajmniej jednym szkoleniu, konferencji lub warsztatach dotyczących wykorzystania cyfrowych materiałów edukacyjnych w dydaktyce. Nauczyciele uczestniczyli m.in. w szkoleniach związanych z bezpieczeństwem i zagrożeniami w Internecie²³ oraz konferencjach i warsztatach na temat sposobów wykorzystania aplikacji i stron internetowych w nauczaniu²⁴.

(akta kontroli str. 73-106, 122)

11. W trakcie programu pilotażowego, w latach 2016–2018, Szkole przekazywane były informacje przez Operatora OSE na temat dostępnych cyfrowych materiałów dydaktycznych do wykorzystania przez nauczycieli i uczniów w procesie nauczania. Ponadto przeprowadzone były szkolenia on-line nauczycielom, rodzicom i uczniom w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu²⁵. Od zakończenia pilotażu i uruchomienia OSE (3 lipca 2018 r.) Szkoła nie otrzymała od Operatora OSE materiałów szkoleniowych i propozycji przeprowadzenia szkoleń dotyczących zasad bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych.

(akta kontroli str. 28-45, 121)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „(...) po uruchomieniu OSE przedstawiciele NASK nie kontaktowali się ze Szkołą i nie prowadzili żadnych działań informacyjno-promocyjnych, w tym dotyczących OSE i zasad bezpiecznego korzystania z technologii cyfrowych oraz nie proponowali szkoleń w tym zakresie. Takie działania były natomiast prowadzone w okresie trwania programu pilotażowego i były one bardzo pomocne.” Koordynator OSE wyjaśniła natomiast, że „(...) każdorazowo po otrzymaniu informacji z NASK na temat cyfrowych materiałów edukacyjnych, były one przekazywane nauczycielom Szkoły celem zapoznania się, co w konsekwencji rozszerzało ich wiedzę na temat usług dostępnych za pomocą OSE”.

(akta kontroli str. 117-118)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie wykorzystania przez Szkołę usługi OSE nie stwierdzono nieprawidłowości.

²³ Np. „Bezpieczeństwo w Internecie”, „Wirtualna przemoc – realne ofiary, jak zapobiegać i reagować na zagrożenia związane z cyberprzestępczością”.

²⁴ Np. „Jak tworzyć prezentacje multimedialne?”, „Konferencja – od teorii do praktyki”, „Generator stron internetowych”.

²⁵ Szkolenie on-line zorganizowano od 6 do 8 grudnia 2016 r. Tematem szkolenia było „Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie – szanse, wyzwania i zagrożenia”. Szkolenie w systemie wideokonferencji odbyło się z wykorzystaniem sprzętu wypożyczonego przez operatora OSE.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

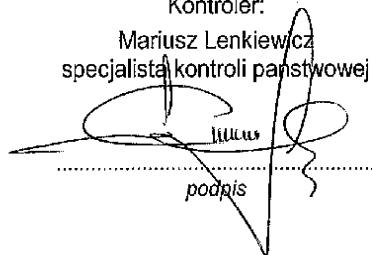
Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

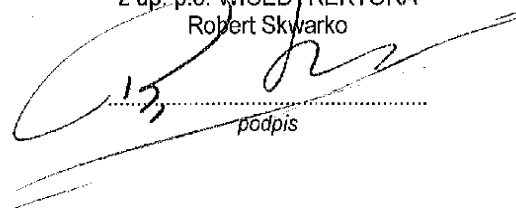
Białystok, 28 czerwca 2019 r.

Kontroler:
Mariusz Lenkiewicz
specjalista kontroli państwowej

podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. p.o. WICEDYREKTORA
Robert Skwarko

podpis